

Voorzitter

projectbegeleidingsgroep is begonnen.

Beste medeleden, geachte medewerkers, uit dit overzicht blijkt dat wij met elkaar toch veel werk verricht hebben. Wij zijn daarbij door de leden en ook door de betrekkelijk kleine ambtelijke organisatie weer van harte en met ijver ondersteund. Gaarne zeg ik hun daarvoor hartelijk dank. U en hun wens ik vredige en goede dagen toe in de komende recesperiode, met prettige eindejaarsfeesten die noden tot welbevinden, overpeinzingen en uiteraard nieuwe voornemens.

De vergadering wordt van 15.40 uur tot 16.00 uur geschorst.

Aan de orde is:

- **het afscheid van de heer Chr.L. Baljé als griffier der Kamer.**

De **voorzitter**: Geachte medeleden, medewerkers en gasten, geachte griffier, beste Chris.

Op 1 januari 2003 zal het tien jaar geleden zijn dat je aantrad bij de Kamer als waarnemend griffier. Per 1 juni van dat jaar werd je door de Kamer tot griffier benoemd. Je hebt in die tien jaar je sporen achtergelaten, niet alleen hier bij de Eerste Kamer, maar op het gehele Binnenhof. Ik wil daar vandaag, nu je afscheid neemt, even bij stilstaan.

Kijkend naar je cv, valt als eerste op dat Europa daar, naast de politiek, als een rode draad doorheen loopt. Bij je werk was Roos een grote steun voor je en jij voor haar, zeker ook in de laatste periode, toen je zo vroeg afscheid van haar hebt moeten nemen.

Na je studie geschiedenis aan de Rijksuniversiteit te Utrecht begon je ambtelijke loopbaan bij het ministerie van Buitenlandse Zaken, waar je beleidsmedewerker was bij de Directie integratie Europa. Wij leerden elkaar toen al kennen. Daar begon Europa dus al, maar de wetenschap bleef je trekken, dus terug naar de universiteit. Het werd de Rijksuniversiteit Groningen, waar je wetenschappelijk hoofdmedewerker geschiedenis werd en je als zodanig bekendheid kreeg als oprichter van het vak internationale organisaties.

Doceren deed je graag. Je bleef het ook doen toen je griffier werd, zoals de colleges op het terrein van

de Europese integratie aan het Nederlands instituut voor internationale betrekkingen Clingendael. Deze Europese belangstelling heeft haar weerslag gehad bij de Eerste Kamer. Op jouw initiatief heeft de Eerste Kamer besloten, aparte begrotingsdebatten te voeren over de stand van zaken in het verenigd Europa. Daar bleef het niet bij. De Kamer besloot, eveneens op jouw initiatief, tot de instelling van een speciaal Europa-bureau binnen de organisatie van de Eerste Kamer, en wel per 1 juni 2001. Dit Europees bureau Eerste Kamer, EBK, ondersteunt de Kamer en speciaal de betrokken commissies in hun taak en verantwoordelijkheid, het Europese integratieproces kritisch te volgen en te controleren. De Tweede Kamer had daar toen nog niet echt aan gedacht, geloof ik. Op de activiteiten van dit bureau kom ik aan het eind van mijn speech nog terug, als ik Europa wat jou betreft, ga afsluiten.

Maar ook buiten de Kamer, ik noemde reeds Clingendael, hield Europa je bezig. Als een van de oprichters van de Stichting Europa-centrum in Den Haag, maar ook het lidmaatschap van de Raad voor het binnenlands bestuur gaf je de gelegenheid, de aandacht te vestigen op de toenemende Europese integratie voor het binnenlands bestuur. Ook tijdens je langdurige lidmaatschap, de laatste jaren als voorzitter, van de VVD-fractie in provinciale staten van Groningen heb je veel Groningse zaken in een groter, Europees verband weten te plaatsen.

Gezien deze activiteiten was de overstap naar Den Haag toch eigenlijk een heel logische. De belangstelling voor de Eerste Kamer was er al. Je was immers op dat moment ook kandidaat voor het lidmaatschap van deze Kamer. Je werd echter geen senator, maar griffier, een functie waaraan je toen duidelijk de voorkeur gaf. Niet alleen als eerste aanspreekpunt en ondersteuner van de voorzitter van de Eerste Kamer, maar ook als adviseur van de Huishoudelijke commissie en van het College van senioren, griffier van een aantal commissies, was je actief, maar primair was je natuurlijk toch verantwoordelijk voor de gehele ambtelijke organisatie van de Eerste Kamer. Je maakte er een lerende organisatie van, LOEK, Lerende organisatie Eerste Kamer.

Doelstellingen waren onder andere verbetering van de interne communicatie – wij hebben nu intranet – loopbaanontwikkeling en scholing door cursussen en opleidingen. Op basis van de resultaten van dit plan zal je opvolger hier verder mee aan de slag kunnen gaan. Je vond overigens niet dat alleen het personeel moest leren, maar ook de kamerleden. De nieuwkomers werd drie jaar geleden de mogelijkheid geboden, een inductieprogramma te ondergaan. Wij hadden het een beetje moeilijk met deze aanduiding en noemden het liever dan toch maar "introductieprogramma". Hoe dan ook, het was een goed programma waar vooral de nieuwe leden veel baat bij hebben gehad.

Niet alleen Europa, ook de historie en in het bijzonder die van het Binnenhof en de Eerste Kamer, lag je na aan het hart. In jouw vele, zonder meer inspirerende inleidingen heeft iedereen binnen en buiten de Kamer daarvan genoten; vooral over de historie van dit gebouw. Bij de renovatie van de vergaderzaal in 1995 en de aanzet die je hebt gegeven tot een totale restauratie en herinrichting van de werkruimten in dit gebouw gaf je hiervan blijk. Ook na je pensionering zul je je daarvoor blijven inzetten door middel van de medewerking aan een publicatie over het hierop betrekking hebbende masterplan.

Ten slotte het kunst- en cultuurbeleid binnen de organisatie van de Eerste Kamer. Op jouw initiatief is het gebouw verrijkt met een aantal hedendaagse kunstwerken en heeft mevrouw Bolten een inventarisatie van de aanwezige oude kunst gemaakt, inclusief het gebouw zelf. Wij zullen hier in de komende tijd zonder meer profijt van kunnen trekken. Ook buiten de Kamer heb je je ingezet voor de cultuur in Den Haag, in het bijzonder op het Binnenhof. Mede op jouw initiatief is in 2001 de stichting Binnenhoffestival opgericht. Je bent de eerste voorzitter van deze stichting, die ten doel heeft culturele activiteiten te organiseren en speciaal jaarlijks medio augustus, september een festival te programmeren en te doen uitvoeren op het Binnenhof. Het eclatante succes in 2001 en ook dit jaar hebben Burgemeester en Wethouders van Den Haag, het stichtingsbestuur en de sponsoren doen besluiten het festival te laten

Voorzitter

uitgroeien tot een jaarlijks terugkerend evenement.

Chris, je hebt bij de stafafdeling Voorlichting de afgelopen tien jaar bijzondere ideeën aangedragen tot ontwikkeling van nieuwe relatiegeschenken. Een bijzonder geschenk was een Makkumer porseleinen bord van het middenpaneel van het plafond van onze vergaderzaal. Zoals je zelf vaak vaststelde in je interessante rondleidingen, waren op dit paneel de Engelsen afgebeeld, tussen andere volkeren. De Engelsen stonden centraal omdat die zoals gebruikelijk in de tijd toen het plafond werd beschilderd, zich wilden bemoeien met onze interne zaken. Daarom waren zij in het midden geplaatst, zoals jij zo ruimhartig vertelde. Maar nee; historisch onderzoek voorafgaande aan de restauratie van deze zaal liet zien dat dit verhaal toch niet helemaal juist was. Het waren de kinderen van de Staat, die toekijken en zelf willen interveniëren. Een knaap steekt immers al zijn been naar buiten om binnen te stappen. Hiervan zijn in Makkum een zeer beperkt aantal genummerde borden gemaakt, die alleen bij zeer bijzondere gelegenheden worden uitgereikt. Zo'n bijzondere gelegenheid doet zich nu voor. Beste Chris, graag overhandig ik je daarom namens de Eerste Kamer der Staten-Generaal dit bord. Het heeft nummer 2. Je vindt er in Marum vast wel een goede plek voor.

(Applaus)

De **voorzitter**: Ten slotte dan toch nog een keer Europa. Ik heb al gesproken over Europa, omdat Chris voor dat onderwerp nu eenmaal een zekere bevlogenheid aan de dag legt. De Eerste Kamer heeft al in een vroeg stadium het belang van het integratieproces onderkend. Jij vond dat onze parlementaire inspanningen best een tandje hoger mochten. Het is niet genoeg om de tekortschietende bevoegdheden van het Europees Parlement als legitimatie op te vatten om hier in Den Haag eens goed te kijken naar Europese wetgevingsinitiatieven. Nee, het parlement heeft een eigen bevoegdheid die wij waar moeten maken. Je riep al vaker dat de natiestaat anders een uitgehold fenomeen wordt. De recente publicatie van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeeringsbeleid over de toekomst van de

nationale rechtsstaat gaf aan dat de autonomie van de nationale wetgever onder meer door internationalisering gestaag afkalft en dat er moet worden gezocht naar nieuwe evenwichten. Het gaat erom, de aandacht te verleggen naar de totstandkoming van Europese regels in plaats van de details van de implementatie uitgebreid te bestuderen, om aldus de Nederlandse inbreng relatief meer gewicht te geven. Om de Eerste Kamer een betere ondersteuning te bieden bij het controleren van de inbreng van de regering in de Raad is er – ik heb het al gememoreerd – mede dankzij jouw inmiddels jarenlange inspanningen EBK. Dit bureau is aan de slag gegaan met het ontwikkelen van een parlementaire Europa-poort. In de afgelopen zomer mochten de leden van de bijzondere commissie voor de JBZ-Raad de vruchten daarvan plukken, omdat EBK met hun beleidsterrein is begonnen. Het resultaat is van dien aard dat wij ook een interessante samenwerkingspartner voor de Tweede Kamer werden. Wij zijn een veelbelovend samenwerkingsverband aangegaan om die parlementaire Europa-poort verder te ontwikkelen. Wij kunnen transparant maken, over welke Europese voorstellen wij ons in dit huis buigen en wij kunnen daarbij alle daaraan gerelateerde documenten presenteren. Wanneer het publiek, de wetenschap, journalisten en lobbygroepen toegang krijgen tot deze informatie, kunnen zij ons voeden met commentaar, zodat wij de regering nog beter weerwerk kunnen bieden.

Omdat het jouw verdienste is dat deze parlementaire Europa-poort van de grond is gekomen, zie ik dit afscheid graag gemarkeerd met een handeling van jou, en wel het openstellen van deze poort voor het publiek. Ik hoop dat deze site zich verder zal ontwikkelen tot een mooi, volgroeid instrument voor de communicatie tussen parlement en burger.

De heer Baljé stelt de Europa-poort officieel open.

(Applaus)

De **voorzitter**: Chris, om jou na dit symbolische gebaar ook iets in materiële vorm ter beschikking te stellen, wil ik je nu namens de Kamer twee werken van het jou

welbekende oud-lid Tummers aanbieden, die daarin Europa als thema uitbeeldt. Het eerste is de prille start van het Europese bouwwerk, de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal. En om nog verder terug te grijpen naar het verleden: Zeus in de gedaante van een stier die de begeerlijke Europa ontvoert. Een millennium later worden de landen van Europa steeds meer samengesmeed tot dat ene Europa.

De voorzitter overhandigt de heer Baljé de twee kunstwerken.

(Applaus)

De **voorzitter**: De maker van deze werken is nu ook aanwezig. Wij hebben al eens genoten van zijn creativiteit, maar die heeft hij nu symbolisch aangewend in verband met Europa.

Ingevolge artikel 179 van het Reglement van orde zou de Kamer nu kunnen besluiten om ook andere dan de ministers en de door hen aangewezen personen in de vergadering het woord te laten voeren. Ik wil dat echter niet voorstellen, maar de vergadering sluiten en die na een kort moment heropenen, maar dan als bijeenkomst ter gelegenheid van het afscheid van de griffier.

Sluiting 16.20 uur

Besluiten en ingekomen stukken

Lijst van besluiten

De voorzitter heeft na overleg met het College van senioren besloten om de plenaire behandeling van de volgende wetsvoorstellen te doen plaatsvinden op:

17 december 2002

Wijziging van de Wet geluidhinder en de Wet Centraal Orgaan opvang asielzoekers (begripsbepaling opvangcentrum) (28327);

Invoering in de Algemene wet inzake rijksbelastingen van de mogelijkheid tot het doen van een collectieve uitspraak op massaal bezwaar (28349);

Vaststelling van de begrotingsstaat van het Ministerie van Economische Zaken (XIII) voor het jaar 2003 (28600 XIII);

Vaststelling van de begrotingsstaat van het Fonds economische structuurversterking voor het jaar